

Viera Noy

(* 1947)

Viera Neuman (Nováková Noy) sa narodila v Zemianskych Sadoch v decembri 1947 do rozvetvenej židovskej rodiny, ktorej 105 členov zomrelo v koncentračných táboroch. Holokaust prežili len Vierini rodičia. Po 2. svetovej vojne žili pokojne a nekonfliktne, otec vstúpil do komunistickej strany, aby sa Viera a jej o rok staršia sestra Marta mohli vzdelávať. Rodina nebola ortodoxná, ale tajne navštevovala synagógu v Trnave. Všetko zmenil rok 1968. Po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy sa rozhodli, že bude najlepšie, ak Viera aj Marta emigrujú, a v novembri 1968 obe sestry opustili vlasť. S pomocou HIAS (Spoločnosť na pomoc židovským vysťahovalcom) našli ubytovanie najskôr vo Viedni a následne aj v Ríme. Nakoniec sa rozhodli odísť do USA. Začiatky boli ťažké, ale obom sestrám sa podarilo presadiť. Viere pomohlo vzdelanie v oblasti rehabilitácie a pracovná skúsenosť z Piešťan. Pamätníčkina zručnosť aj popularita kúpeľného mesta jej nakoniec pomohli presadiť sa v danom odbore. Viera sa dostala na významnú kliniku v New Yorku, kam chodievala klientela z Bieleho domu aj Hollywoodu. Sestry sa zoznámili s viacerými známymi osobnosťami pôvodne z Československa, výtvarníkom Andy Warholom či režisérom Milošom Formanom. Vieriným rodičom sa podarilo s pomocou židovskej komunity prísť na jej svadbu, ktorá sa konala v Izraeli. S manželom sa usadila na americkom vidieku a v novej vlasti prežila naplnený život.

 príbeh

 podcast

Aktivita 1: Skryvané židovstvo

skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

4 vyučovacie hodiny + mesiac príprav v domácom prostredí

Téma:

antisemitizmus, xenofóbia, židovstvo, príbehy 20. storočia, intolerancia

Ciel:

Prostredníctvom príbehu pamätníčky a jej rodiny poukázať na problém antisemitizmu a xenofóbie. Konkrétny príbeh a skúsenosť jednotlivca ako príslušníka menšiny zasadiť do širších spoločenských a historických súvislostí a pochopiť aj mechanizmy, ktorými sa príslušníci židovskej komunity snažili ukryvať svoju identitu. Scitlivovať mladšiu generáciu voči rôznorodej spoločnosti, v ktorej žijú, a pomôcť im chápať dôležitosť tolerancie a empatie.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa/flipchart, krieda/fixky, prístup na streamovacie platformy alebo DVD prehrávač s DVD nosičmi, knihy so židovskou problematikou

Postup:

1. fáza: Objasnenie pojmov antisemitizmus a xenofóbia (časová dotácia: 45 min)

- Diskusiu pedagóg/pedagogička začne otázkou, či žiaci poznajú pojmy antisemitizmus a xenofóbia, prípadne ako im rozumejú.
- Potom si trieda s pomocou učiteľa/ky vyhledá definície týchto pojmov v slovníkoch a encyklopédiách na internete alebo v knižnej podobe.
- Následne si vyučujúci/a so žiakmi zahrá asociáciu hru – aké asociácie/emócie vzbudzujú v žiakoch situácie, ktoré môžeme definovať ako prejavy xenofóbie a antisemitizmu.
- Prípadne trieda môže spolu tvoriť myšlienkovú mapu, do ktorej buď učiteľ/ka alebo vybraný/á žiak/žiačka zapisuje, čo k téme napadá jednotlivých žiakov.

2. fáza: Zoznámenie sa s príbehom pamätníčky (časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si vypočujú alebo prečítajú príbeh pamätníčky.
- Následne si rozdadajú vytlačený celý príbeh a vo dvojiciach vyhledávajú momenty, v ktorých pamätníčka popisuje:
 - > ako antisemitizmus zasiahol ich rodinu,
 - > ako sa časti rodiny podarilo vyhnúť prenasledovaniu Židov,
 - > aké kroky podnikali, aby unikli perzekúciám voči Židom počas 2. svetovej vojny aj po nej.
- Tieto momenty zo života pamätníčky a jej rodiny si vyznačia v texte.
- Dané situácie dávajú do kontextu poznatkov z predchádzajúcej fázy.

3. fáza: Hľadanie a pochopenie príčin antisemitizmu

(časová dotácia: práca doma časová dispozícia 4 týždne, práca na hodine 45 min + 45 min)

- Žiaci dostanú zadanie od pedagóga/pedagogičky, kde majú vyhľadať beletriu alebo film, ktorý sa venuje spracovaniu problematiky xenofóbie alebo antisemitizmu.
- Rozdelia sa do skupín po 4 osobách a spoločne si vyberú knihu alebo film, ktorý si naštudujú. Budú mať na to časovú dotáciu 4 týždne.
- Následne odprezentujú umelecké dielo, ktoré si vybrali, a zamerajú sa na to, ako v ňom autori spracovali tému národnostnej neznášanlivosti. Každá skupina by mala dostať priestor 10 – 15 minút aj s možnosťou otázok od spolužiakov k jednotlivým témam.
- Posledná vyučovacia hodina v tejto fáze by mala byť venovaná zhrnutiu všetkých poznatkov, prepojeniu príbehu pamätníka a jeho rodiny s teoretickými poznatkami ako aj umeleckou reflexiou problematiky xenofóbie a antisemitizmu.
- Učiteľ/ka môže povzbudiť diskusiu vhodnými otázkami a podnetmi na reflexiu.
 - > Viete v príbehu pamätníčky ako aj v umeleckom spracovaní identifikovať charakteristiky xenofóbie a antisemitizmu?
 - > Vieme z naštudovaného pochopiť, prečo a ako sa niektorí ľudia chovali intolerantne voči židovskej menšine?
 - > Ako je možné predchádzať nenávisti voči iným etnickým menšinám?
 - > Stali ste sa aj vy niekedy súčasťou situácie, v ktorej niekto prejavoval nenávisť voči niekomu len na základe príslušnosti k menšine?

Aktivita 2: Nový život – emigrácia a nový domov

skupinová, hromadná aktivita

Cieľová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny

Téma:

príbehy 20. storočia, emigrácia, nový domov, zamestnanie, zakorenenie

Cieľ:

Priblížiť žiakom emigráciu ako spoločenský fenomén, ktorý je neustále prítomný v histórii i súčasnosti. Predstaviť jeho zásadný význam a dopad na československú spoločnosť v období socializmu.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa, krieda/fixky, nástenka, pomôcky na jej vyzdobenie

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s témou a príbehom pamätníčky

(časová dotácia: 45 min)

- Trieda si spoločne vypočuje alebo prečíta príbeh pamätníčky.
- Na podnet pedagóga/pedagogičky si žiaci vo dvojiciach prečítajú príbeh ešte raz so zameraním sa na to, ako pamätníčka a jej rodina uvažovali o emigrácii, ako pani Viera so sestrou emigrovali, ako sa postupne etablovali v zahraničí.

2. fáza: Historicko-spoločenský kontext emigrácie v období socializmu v Československu

(časová dotácia: 45 min)

- Učiteľ/ka pripraví krátku prezentáciu o tom, koľko občanov socialistického Československa a akým spôsobom emigrovalo,

aké úskalia im to prinášalo, koľko obetí mali pokusy o emigráciu „spoza ostnatého plotu“.

- Tipy na materiály pre pedagóga/pedagogičku:
 - > *Materiál 1*
 - > *Materiál 2*
 - > *Materiál 3*

3. fáza: Prepojenie príbehu s historickými poznatkami a spoločenským kontextom (časová dotácia: 45 min)

- Vyučujúci/a vedie v triede diskusiu na tému emigrácie zo socialistického Československa.
- Žiaci na základe získaných poznatkov z 1. a 2. fázy pomenujú príčiny emigrácie v tomto období.
- Špeciálne sa môžu venovať príčinám emigrácie Židov zo socialistického Československa. Pedagóg/pedagogička žiakov naviguje, ako sa orientovať v tejto téme.
- Žiaci môžu zhodnotiť, aké výhody mal pre pamätníčku a jej sestru život v USA, kde sa usadili a čo im naopak mohlo chýbať z domova.
- Takto sa môže trieda zamyslieť aj nad súčasnou migráciou.
 - > Prečo ľudia opúšťajú svoje rodisko?
 - > Ako si hľadajú cestu k presadeniu sa v novej domovine?
 - > Ako im štát, kam prichádzajú ako imigranti, môže pomôcť sa úspešne zakoreniť na novom mieste?
- Žiaci si môžu v triede vytvoriť nástenku, ktorá sa bude venovať téme migrácie.